

LEVAS TOLSTOJUS
RABINDRANATAS TAGORĖ

IŠ TAMSOS
Į ŠVIESĄ
SIELOS
PROGIEDRULIAI

*

*

IŠ TAMSOS
Į ŠVIESĄ
SIELOS
PROGIEDRULIAI

LEVAS TOLSTOJUS
RABINDRANATAS TAGORĖ

Vertė
UAB „DATATEX“

TURINYS

ŠEIMININKAS IR TARNAS 7
(*Levas Tolstojus*)

NEREGĖ 77
(*Rabindranatas Tagorė*)

IŠGINTASIS 107
(*Rabindranatas Tagorė*)

TEISĖJAS 123
(*Rabindranatas Tagorė*)

SURATOS KAVINĖ 135
(Pagal Žaką Anri Bernardeną de Sent Pjerą)
(*Levas Tolstojus*)

ASIRŲ KARALIUS ESARHADONAS 149
(*Levas Tolstojus*)

TRYS KLAUSIMAI 159
(*Levas Tolstojus*)

ATGAILAUJANTIS NUSIDĖJĖLIS 167
(*Levas Tolstojus*)

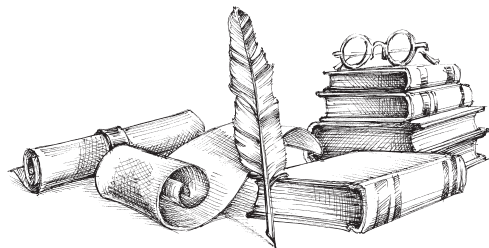
SIETYNAS (Didieji Grižulo Ratai) 175
(*Levas Tolstojus*)

BRANGIAI KAINUOJA 179
(Pagal Gi de Mopasaną)
(*Levas Tolstojus*)

JAUNOJO CARO SAPNAS 187
(*Levas Tolstojus*)

FRANSUAZA 205
(Pagal Gi de Mopasaną)
(*Levas Tolstojus*)

AKMENYS 219
(*Levas Tolstojus*)

LEVAS TOLSTOJUS

ŠEIMININKAS IR TARNAS

I

Tai nutiko 70-aisiais metais, antrą dieną po žieminio Mikalojaus*. Buvo parapijos šventė, todėl Vasilijus Andrejevičius Brechunovas, bažnytkaimio užvažiuojamojo namo savininkas, antros gildijos pirklys, negalėjo niekur išvykti: turėjo būti cerkvėje, – jis buvo maršalka, – be to, namie reikėjo priiminėti ir vaišinti gimines bei pažįstamus. Vos tik išvyko paskutiniai svečiai, Vasilijus Andrejevičius tuojau ėmė ruoštis pas kaimyną dvarininką jau seniai deramo miško pirkti. Jis skubinosi važiuoti, kad miesto pirkliai nepaveržtų iš jo šio gero pirkinio. Jaunasis dvarininkas už tą mišką paprašė dešimties tūkstančių tik todėl, kad Brechunovas pats septynis tūkstančius pasiūlė. Teisybę sakant, septyni tūkstančiai buvo trečdalis to miško vertės. Vasilijus Andrejevičius gal būtų ir daugiau išsiderėjęs, nes miškas buvo jo pirkliaujamoj apylinkėj, o visos apygardos kaimo pirkliai jau seniai buvo susitarę nekelti kainos kito pirklio

* Gruodžio 6 d. pagal Grigaliaus kalendorių, gruodžio 19 d. pagal Julijaus kalendorių. (*Red. past.*)

teritorijoje, bet jis sužinojo, kad miesto pirkliai nori atvažiuoti to miško pirkti, tad nusprendė pasiskubinti – baigti su dvarininku savo reikalus. Todėl, vos tik pasibaigus šventei, pasiėmė iš skrynios 700 rublių, prie jų pridėjo 2 300 rublių iš turimų cerkvės pinigų, kad būtų 3 000, ir, rūpestingai juos perskaičiavęs ir susidėjęs į piniginę, išsiruso važiuoti.

Nikita, vienintelis šiandien nepasigėręs jo darbininkas, išbėgo arklio kinkyti. Nikita nepasigėrė tą dieną tik todėl, kad jis, nors ir buvo girtuoklis, bet dieną prieš paskutinį pasninką*, pragėręs savo šiltą liemenę ir batus, pasižadėjo nebegerti, ir jau antrą mėnesį negėrė; ir šįsyk negėrė, nors per šventes visur geriamas vynas labai gundė.

Nikita buvo penkiasdešimtmetis artimojo kaimo valstietis, visai ne ūkininkas, kaip daugeliui atrodė, didesnę savo gyvenimo dalį praleidęs tarnaudamas, o ne savo namuose. Visi jį vertino už darbštumą, vikrumą ir tvirtumą, ypač – už gerą, malonų būdą; bet niekur jis ilgiau nepasilikdavo, nes du tris kartus per metus, kai kada ir dar dažniau, baisiai užgerdavo; tada viską, ką uždirbęs, papildavo pro gerklę, be to, dar imdavo triukšmauti ir prie visų kabinėdavosi. Vasilijus Andrejevičius taip pat buvo jį kelis kartus išvijęs, bet vėl priėmė, nes brangi-
no jo teisingumą, meilę gyvuliams, o ypač – pigumą. Vasilijus Andrejevičius vietoj 80 rublių, mokamų tokiam darbininkui,

* Stačiatikiai laikosi keturių didžiųjų pasninkų: Didysis pasninkas (Gavėnia) – 40 dienų prieš Velykas ir Didžioji savaitė; Apaštalų Pasninkas – skirtingos trukmės pasninkas prieš šv. Petro ir Povilo dieną; Užmigimo pasninkas – dvi savaitės iki Dievo Motinos užmigimo (dormicijos) šventės; Kalėdų pasninkas (Adventas) – 40 dienų prieš Kalėdas. (*Red. past.*)

Nikitai mokėdavo tik 40 rublių, kuriuos duodavo be sąskaitos, po truputį, be to, dažniausiai ne pinigais, bet brangiai įvertintomis prekėmis iš krautuvės.

Nikitos žmona Marfa, kadaise buvusi graži, apsikri moteriškė, šeimininkavo namie viena su paaugliu pagalbininku ir dviem mergaitėmis, bet Nikitos namo nekvietė. Pirmiausia dėl to, kad jau dvidešimtus metus gyveno su kito kaimo valstiečiu, jų namuose prisiglaudusiu ir dariusiu kubilus, o antra priežastis buvo ta, kad blaivų Nikitą ji kaip norėdama stumdėdavo, o girto lyg ugnies bijodavo. Kartą prisigėręs Nikita, turbūt norėdamas atsilyginti žmonai už savo blaivaus nuolaidumą, namuose sulaužė jos skrynią, išėmė brangiausią apdarą ir pasiėmęs kirvį ant trinkos sukapojo į smulkiausius gabalėlius. Visą Nikitos algą šeimininkas atiduodavo jo žmonai, o vyras tam nespriešindavo. Ir šį kartą, likus dviem dienoms iki švenčių, Marfa buvo atvažiavusi pas Vasilijų Andrejevičių, pasiėmė miltų, arbatos, cukraus ir vyno buteliuką – iš viso už tris rublius, be to, penkis rublius paėmė grynaisiais; už visa tai padėkojo Brechunovui kaip už ypatingą malonę, nors pas jį algos dar buvo mažiausiai 20 rublių likę.

– Ar mes kokias sutartis darom? – sakėdavo Vasilijus Andrejevičius Nikitai. – Jei reikia – imk, atidirbsi. Aš ne toks kaip kiti – nei laukimo, nei sąskaitų, nei baudų. Težiūriu teisybės. Tu man tarnauji, ir aš tavęs neapleisiu.

Tai sakėdamas Vasilijus Andrejevičius buvo rimtai įsitikinęs esąs Nikitos geradaris: jis mokėjo taip įtikinamai kalbėti, kad visi, pradėdant Nikita, nuo jo pinigų priklausą žmonės taip palaikydavo šitą įsitikinimą, jog šeimininkas iš tikro manydavo, kad jiems daro gera ir visai neapgaudinėja.

– Aš juk suprantu, Vasilijau Andrejevičiaus, rodos, tarnauju, stengiuosi kaip tikram tėvui. Aš gerai suprantu, – kalbėjo Nikita, puikiai žinodamas, kad Brechunovas jį apgaudinėja, bet kartu jausdamas, kad neverta aiškintis su juo dėl sąskaitų, naudingiau pabūti, kol nėra kitos vietos, ir imti tai, ką duoda.

Dabar, gavęs šeimininko paliepimą kinkyti arklius, Nikita kaip ir visada linksmas, virtuodamas kaip žąsis nuėjo į daržinę, nusikabino nuo vinies sunkias šikšnines kamanas ir žąslais brizgindamas nuėjo į uždarytą tvartą, kuriame atskirai stovėjo arklys, kurį liepė pakinkyti Vasilijus Andrejevičius.

– Na ką, pasiilgai, kvailuti? – pakalbino Nikita, atsakydamas į silpną sveikinamąjį prunkštimą, kuriuo jį pasitiko vidutinio ūgio, gražaus sudėjimo, tik kiek nuleistu paskuigaliu, tamsiai bėras gelsvu snukiu kumelys, kuris vienas stovėjo tvarte.

– Na, na! Paspėsi, pirma dar pagirdysiu, – kalbėjosi jis su arkliu visai taip pat, kaip kalba su suprantančiais kalbą padarais, ir, perbraukęs skvernu per riebią nugarą, balnelio pragraužtą ir apdulkėjusią, ant jaunos gražios kumelio galvos užmovė kamanas, pataisė ausis ir karčius ir nuvedė pagirdyti.

Atsargiai išlindęs iš storai mėslo priminto tvarto, juodbėris pasismagina ir tvykstelėjo, lyg norėdamas užpakaline koja karktelėti su juo link šulinio bėgančiam Nikitai.

– Tvirk, tvirk, šelmi! – kalbėjo Nikita, žinodamas, kaip atsargiai juodbėris spyrė, norėdamas tik suskretusius jo kailinėlius paliesti, visai neužgaudamas, nes labai mėgo taip išdykauoti.

Atsigėręs šalto vandens arklys atsiduso, judindamas šlapias tvirtas lūpas, nuo kurių lašėjo į lovį skaidrūs vandens lašai, ir lyg apmirė iš susimąstymo; netrukus staiga smarkiai suplerpė.

– Jei nenori, nebereikia, žinokis, daugiau neprašyk, – tarė Nikita, visai rimtai ir smulkiai aiškindamas juodbėriui, ir vėl pasileido į daržinę, traukdamas už pavardžio besispardantį ir šokinėjantį linksmą jauną arklį.

Darbininkų nebuvo; tebuvo vienas svetimas, švenčių parvykęs virėjos vyras.

– Eik, mielasis, paklausk, – tarė jam Nikita, – į kokias roges kinkyti: didesnes ar mažesnes?

Virėjos vyras patraukė į skarda dengtą aukštu pamatu namą ir netrukus sugrįžo pranešdamas, kad liepta kinkyti į mažesnes. Tuo tarpu Nikita jau užmovė arkliui pavalkus, susegė puikiomis vinelėmis apkalintą balnelį ir, vienoj rankoj nešdamas lengvą dažytą lanką, kita ranka vesdamas arklį, artinosi prie daržinės, kur stovėjo dvejios rogės.

– Į mažesnes, tai į mažesnes, – sumurmėjo jisai ir įvedė tarp ienų arklį, kuris visą laiką dėjosi norįs jam įkąsti, ir, virėjos vyro padedamas, pradėjo kinkyti.

Kai beveik viskas buvo padaryta, reikėjo tik vadelioti, Nikita nusiuntė virėjos vyrą į daržinę šiaudų ir į klėtį užtiesalo.

– Ir bus gerai. Na, na, nestraksėk! – kalbėjo Nikita, kamšydamas rogėse virėjos vyro atneštus neseniai kultus avižienius šiaudus. – Dabar paduok kokį maišą, užklosim, o ant viršaus užtiesim užtiesalą. O taip, taip tai bus gera sėdėti, – aiškino jis, darydamas tai, ką sako: iš visų pusių kaišiodamas aplink sėdynę tvirtą audinį. – Dėkui, mielasis, dviese vis greičiau, – tarė Nikita virėjos vyrui, ir, paėmęs šikšnines vadeles, prisėdo ant lentelės, leisdamas per sušalusį kiemą judėti nenustygstančiam arkliui.

– Dėde, dėdule Nikita, ei, dėdule, – už nugaros tėvu balse-
liu suriko iš priemenės išbėgęs į kiemą septynerių metų berniu-
kas juodais kailinėliais, naujais baltais veltiniais ir šilta kepu-
re. – Pavėžink mane, – paprašė jis tebesisegiodamas kailinėlius.

– Na, tai bėk, balandėli, – pakvietė Nikita sustabdęs arklį,
ir pasodinęs nušvitusį iš džiaugsmo, pabalusį, liesą šeimininko
berniuką išvažiavo į gatvę.

Buvo trečia valanda. Šalta, apie dešimt laipsnių šalčio, apsi-
niaukę, vėjas. Pusę dangaus dengė žemi tamsūs debesys. Kieme
buvo tylu; bet gatvėje pasijautė vėjas; nuo kaimyno daržinės
stogo nešė sniegą ir suko kampe ties pirtimi. Vos spėjo Nikita
įvažiuoti pro vartus ir apgręžti prieangy arklį, kai iš priemenės
pasirodė su popirosu dantyse Vasilijus Andrejevičius – verstais
avių kailiniais, kietai susiveržęs šerpe – ir sustojo aukštam prie-
angy – po oda apsiūtais veltiniais girgždėjo sniegas. Paskutinį
kartą užsitraukęs numetė po kojomis popirosą, užmynė ir, leis-
damas pro ūsus dūmus ir žvairakiuodamas į einantį arklį, ėmė
taisyti abiejose veido pusėse, išskyrus ūsus, apykaklę, lenkda-
mas ją kailiu į vidų, kad nešarmotų nuo kvėpavimo.

– Mat koks gudruolis, jau suskubo! – tarė jis, pamatęs rogėse
sūnelį. Vasilijus Andrejevičius buvo gerokai įkaitęs nuo išger-
to su svečiais vyno, todėl jautėsi labiau nei visada patenkintas
viskuo, kas jam priklausau, ir viskuo, ką pats daro. Matydamas
sūnų, kurį visados savo įpėdiniu vadindavo, dabar jautė didelį
malonumą; žiūrėjo į jį prisimerkęs, iškišęs dantis.

Vasilijaus Andrejevičiaus žmona, nėščia, išbalusi, sudžiūvusi
moteriškė, taip apsisukusi vilnone skara, jog vienos akys tesi-
matė, stovėjo priemenėje jį lydėdama.

– Bent Nikitą pasiimtum, – patarė ji, atsargiai žengdama pro duris.

Vasilijus Andrejevičius nieko neatsakė į jos žodžius, kurie, matyt, jam buvo nemalonūs, nes tik piktai susiraukė ir nusi-spjovė.

– Su pinigais juk važiuosi, – traukė toliau tokiu pat gailiu balsu žmona. – Oras kad tik nesubjurtų, iš tikro, dievaž.

– Ką gi, ar aš nežinau kelio, kad būtinai palydovo reiktų? – prašneko Vasilijus Andrejevičius nenatūraliai įtempęs lūpas, kaip paprastai kalbėdamas su pardavėjais ar pirkėjais, ir nepaprastai aiškiai tardamas kiekvieną skiemenį.

– Iš tikro pasiimk. Dievo vardu, prašau! – atkartėjo žmona, sukdamą skarą į kitą pusę.

– Kaip vantos lapas prikibo... na, kurgi aš jį imsiu?

– Na, Vasilijau Andrejevičiau, aš jau pasiruošęs, – linksmai tarė Nikita. – Kad tik arklius kas pašertų, kol nebūsiu namie, – pridūrė kreipdamasis į šeimininkę.

– Aš pasirūpinsiu, Nikituška, Semionui prisakysiu, – įsiterpė šeimininkė.

– Tai ar važiuoti man, Vasilijau Andrejevičiau? – paklausė Nikita, laukdamas atsakymo.

– Na, teesie taip, paklausykim šeimininkės. Jeigu jau važiuoji, tai apsilvk kuo šilčiau, – patarė šypsodamasis Vasilijus Andrejevičius, nužvelgdamas visko mačiusius Nikitos kailinėlius kiauromis pažastimis ir pradilusia nugara, atbrizgusiais pakraščiais, suteptus ir sutrintus.

– Ei, mielasis, gali ateiti ir palaikyk arklį! – šuktelėjo Nikita virėjos vyrui.

– Aš pats, aš pats! – suspiegė berniukas, traukdamas iš kišenių raudonas nušalusias rankytes ir griebdamas šaltas šikšsines vadeles.

– Tik neužtruk ilgai, greičiau! – šūktelėjo išsiviepdamas Vasilijus Andrejevičius.

– Akies mirksniu, Vasilijau Andrejevičiau, – atsiliepė Nikita ir greitai nušlepsėjo nudrengtais sulopytais veltiniais per kiemą į darbininkų trobą.

– Nagi, Arinuška, paduok man nuo krosnies kaftaną*, važiuoju su šeiminku! – šūktelėjo Nikita įbėgdamas į pirkį ir imdamas nuo kabllo šerpę.

Po pietų išsimiegojusi, o dabar vyrui samovarą kaitusi darbininkė linksmai sutiko Nikitą ir, užsikrėtusi jo skubėjimu, kaip ir jis, ėmė vikriai suktis, tuojau nutraukė nuo krosnies ten džiūvusį menką, gerokai sudėvėtą kaftaną ir ėmė jį purtyti ir taisyti raukšles.

– Dabar tau su vyru bus daugiau vietos, – tarė Nikita virėjai, iš geraširdiško mandagumo visada ką nors sakydavęs žmogui vienui vienas su juo pasilikęs.

Apsisukęs apie save siaurą sutrintą šerpele, įtraukė ir šiaip jau menką pilvą ir ėmė kiek galėdamas veržtis.

– Štai taip, – tarė jis kreipdamasis į šerpę, o ne į virėją, ir kišdamas audinio galus, – dabar neišsitrauksit, – kilnojęs pečius ir patampęs drabužius, kad laisviau būtų rankoms, užsivilkęs kaftaną, pasitaisė nugarą, kad neveržtų rankų, padaužė per pažastis ir pasiėmė nuo lentynos pirštines. – Na, dabar jau viskas.

* Ilgas viršutinis vyrų drabužis, primenantis chalata. (*Red. past.*)

– Nors persiautum, Stepanyčiau, – patarė virėja, – labai jau menki batai.

Nikita sustojo lyg ką prisiminęs.

– Gal ir reikėtų... Bet... bus gerai ir taip, juk netoli!

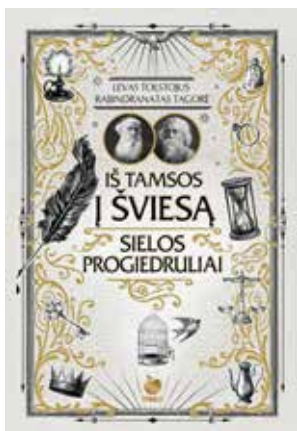
Ir išbėgo į kiemą.

– Ar tau nebus šalta, Nikituška? – paklausė šeimininkas, kai vyras prisiartino prie rogių.

– Iš kur čia tas šaltis, visai šilta, – atsakė Nikita, taisydamas rogėse šiaudus, kad būtų galima kojas pakišti, ir dėdamas po jais geram arkliui nereikalingą botagą.

Vasilijus Andrejevičius jau sėdėjo rogėse: plati jo nugara, dvejais kailiniais apvilкта, užėmė beveik visą lenktą rogių atlošą. Paėmęs vadeles, šeimininkas tuoj paragino arklį. Nikita, jau važiuodamas, įsitaisė rogių priekyje iš kairės pusės ir iškišo vieną koją.

**ĮSIGYKITE
KNYGĄ DABAR**

obuolys.lt